

INTERVIEW

Voor een overheid die moet bezuinigen, kan de markt een uitweg bieden. Minister Melanie Schultz van Haegen ziet groeiende samenwerking met private partijen dan ook als cruciaal, al kunnen ingeplande bezuinigingen daarmee niet worden gecompenseerd. “Innovatieve contracten helpen om de beschikbare middelen doelmatiger in te zetten.” Dat sommige publiek-private samenwerkingen scheuren vertonen, schrikt de minister niet af.

Bij de Hondsbossche en Pettemer zeekering en de Afsluitdijk wordt concreet ingezet op pps-constructies

‘Pps is geen compensatie voor bezuinigingen’

(credit: Rijkswaterstaat)

“Schultz van Haegen: Het gaat niet om nieuwe bezuinigingen”

Door Jaap Groot

Publiek-private projecten blijken vaak moeilijk in de uitvoering: partijen spreken elkaars taal niet, of ze moeten nieuwe kennis vergaren om de samenwerking tot een goed einde te brengen. Waarom kan het toch goed zijn om voor pps te kiezen?

“Terugkijkend naar de laatste decennia zien we op veel terreinen een terugtrekkende overheid, die samenwerking opzoekt met de private sector. Vroeger maakte Rijkswaterstaat bijvoorbeeld zelf een detailontwerp van nieuwe infrastructuur. Bedrijven konden dan hun bieding doen, gebaseerd op dit ontwerp. Consequentie was dat eventuele afwijkingen of fouten in het ontwerp uiteindelijk voor rekening van Rijkswaterstaat kwamen. Door ontwerp en bouw te integreren, zijn niet alleen dat soort risico’s voor Rijkswaterstaat verminderd, maar heeft de markt ook meer ruimte gekregen om zijn denkvermogen in te zetten. Daar ligt immers de kennis van en ervaring met bouw en onderhoud.

Uiteraard kan een opdrachtgever niet van de ene op de andere dag zijn manier van contracteren ingrijpend wijzigen. Op het terrein van pps is dit dan ook in nauw overleg met de marktpartijen en koepels gedaan, wat bijvoorbeeld heeft geleid tot de ontwikkeling van een standaard DBFM-contract: design, build, finance and maintain. Daarnaast zijn er ook verschillende initiatieven op het terrein van kennis- en ervaringsoverdracht gestart, zoals workshops, evaluaties en opleidingen.”

Waarop is de keuze voor pps-uitvoering gebaseerd? Welke basishouding heeft de watersector hierin volgens u, conservatief of juist vernieuwend?

“Een positieve grondhouding van de overheid bij het volgen en stimuleren van nieuwe ontwikkelingen lijkt mij in zijn algemeenheid belangrijk. Dit kabinet volgt de lijn dat de keuze voor pps-uitvoering gebaseerd moet zijn op te verwachten meerwaarde. Om dat te kwantificeren is een meerwaardetoets*) ontwikkeld, waarvan de uitkomst positief moet zijn om tot pps-uitvoering over te gaan.

Voor de watersector specifiek is veiligheid natuurlijk ontzettend belangrijk. Nederland ligt immers voor een groot deel onder de zeespiegel en we zijn uniek in de manier waarop we ons beschermen tegen water en met het water werken. Ik kan me voorstellen dat de voorzichtigheid op dit gebied soms wordt gezien als conservatief. Maar de watersector is juist ontzettend innovatief. Het bedrijfsleven

en de kennisinstellingen die er actief in zijn, zijn bekend en gewaardeerd over de hele wereld, dat merk ik telkens weer. De innovaties zijn spraakmakend en water is zodoende een exportproduct geworden waar we heel trots op mogen zijn.”

Aan welke voorwaarden moeten partijen voldoen om succesvol een pps-constructie aan te gaan?

“Belangrijke voorwaarden zijn dat ze proactief in de samenwerking staan en dat ze daadwerkelijk oog hebben voor elkaars belangen.”

Zijn er projecten waarbij pps juist wel of absoluut niet toe te passen is?

“De dominante vorm van pps in Nederland is DBFM. Maar niet alle projecten zijn geschikt om op deze manier aan te leggen. Indien er sprake is van al gemaakte bestuurlijke afspraken, zijn er belangrijke andere overwegingen die dan meespelen. De factor ‘snel aan de slag’ kan dan bijvoorbeeld bepalend worden. Projecten moeten ook niet te klein zijn, omdat pps dan niet de meest rendabele vorm is.”

Is er verschil tussen pps-projecten in het buitenland en in ons land? Is pps de oplossing voor Nederlandse partijen om projecten in het buitenland te verwerven en uit te voeren?

“Er zal altijd sprake zijn van landspecifieke aspecten, zaken en omstandigheden, waardoor er verschillen met de Nederlandse aanpak zullen zijn. Ik zie dat dat overigens geen belemmering vormt voor Nederlandse bedrijven. Boskalis bijvoorbeeld neemt een stuk kustbescherming in Groot-Brittannië voor zijn rekening, via een pps/BDFM-contract. Dit Pevensy Bay-project is een mooi voorbeeld van Nederlandse handelsgeest in combinatie met pps.”

Hoe kijkt u aan tegen de initiatieven van Nederlandse drinkwaterbedrijven om de drinkwaterleverantie, in bijvoorbeeld Zuid-Europese landen, op zich te nemen.

“Drinkwaterbedrijven kunnen een – beperkt – deel van hun activiteiten internationaal uitvoeren, onder de voorwaarde dat zij geen risico’s nemen die hun kerntaken in gevaar brengen. Het is primair de taak van de Raden van Toezicht en de aandeelhouders om daarop toe te zien. Ik zie de belangstelling vanuit het buitenland ook als een positief signaal: het is een bevestiging van de kwaliteit, kennis en ervaring van Nederlandse drinkwaterbedrijven.”

*) In de meerwaardetoets worden verschillende pps-modellen kort toegelicht en er wordt een indicatie gegeven van de potentiële meerwaarde die deze modellen in theorie kunnen bieden. Ook komt aan bod hoe grondposities, complexiteit en looptijd van het project en beleidsvoorkeuren invloed hebben op de toepasbaarheid van een pps-model in de praktijk.

"Grindwinning en verbreding van de Grensmaas bij het Limburgse Ifteren. Het Grensmaas-project is een van de grootste publiek-private projecten in het Nederlandse waterbeheer. (foto: Consortium Grensmaas Jac Beekers)

In uw brief aan de Tweede Kamer van 26 april stelt u dat er forse bezuinigingen moeten komen op het Deltafonds. Ziet u mogelijkheden om die bezuinigingen te compenseren met pps-projecten (bijv. ontwikkeling van recreatiegebieden, waterfronts, samen met projectontwikkelaars) en de inbreng van privaat geld?

"In die brief die ik naar de Tweede Kamer heb gestuurd, zijn alleen de in de begroting aangekondigde bezuinigingen ingevuld. Het gaat niet om nieuwe bezuinigingen. Het toepassen van pps-constructies betekent niet dat er minder bezuinigd moet worden – dat is nu eenmaal de realiteit waar we op dit moment mee moeten werken. Maar het toepassen van innovatieve contractvormen kan helpen de beschikbare middelen doelmatiger in te zetten. Bij de Hondsbossche en Pettemer zeekering, en bij de versterking van de Afsluitdijk wordt daarom concreet ingezet op pps-constructies."

Bij de programma's Zwakke Schakels en Ruimte voor de Rivier rekende u ook op samenwerking met de markt. Het is echter niet overal makkelijk van de grond gekomen. Waar schortte dat aan?

"Juist een groot project als Ruimte voor de Rivier vind ik bij uitstek een voorbeeld van een programma dat wordt gekenmerkt door vele, kleinere pps-projecten. We hebben daarbij duidelijk ook gekeken naar toekomstig onderhoud en manieren van medebekostiging."

Veolia heeft zich recent teruggetrokken uit de publiek-private samenwerking voor de afvalwaterzuivering Harnaspolder. Is dat een teken dat de private markt een terugtrekkende beweging maakt?

"Ik zie geen tendens dat de private markt zich terugtrekt uit de Nederlandse watersector. Zoals in iedere markt zie ik wel individuele bedrijven die zich terugtrekken, zoals het Franse Veolia bij rwzi Harnaspolder, maar ik merk ook dat er veel nieuwe toetreders zijn. En dat is een kenmerk van een dynamische markt."